

MAGYAR GERONTOLÓGIA

16. ÉVFOLYAM KONFERENCIA KÜLÖNSZÁM

2024. 16. évf. Konferencia Különszám

On-line verzió: ISSN 2062-3690

[www.https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia](https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia)

Állatasszisztált terápia (kutyaterápia) a beszédrehabilitációban

Szücs Ádám Attila^{1,2,4}, Pertet Dajana^{2,5}, Dankovics Natália³

¹Semmelweis Egyetem Ápolásvezetési és Szakdolgozói Oktatási Igazgatóság

²Semmelweis Egyetem Geriátriai Klinika és Ápolástudományi Központ, Budapest

³Dél-pesti Centrumkórház – Országos Hematológiai és Infektológiai Intézet, Rehabilitációs Centrum, Budapest

⁴Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Doktori Iskola, Egészségtudományi Tagozat (Klinikai és összehasonlító egészségtudományok Program) PhD

⁵Semmelweis Egyetem Pető András Kar Neurorehabilitáció MSc

¹ORCID azonosító: 0009-0009-2217-7935

Kulcsszavak: állatasszisztált terápia, beszédrehabilitáció, kommunikáció, motiváció, interakció, neurokognitív zavarok, szerzett agysérülés, stroke, afázia, demencia

Célok

Számos irodalom szól az állatasszisztált terápia jótékony hatásairól, és a terápiás hatékonyság növelésének lehetőségeiről. Az állatasszisztált intervenció, olyan terápiás beavatkozás, amely

állatok bevonásával javítja az egyének jólétét különböző populációkban és helyzetekben¹. Felmerült, hogy az Ápolási osztályon fekvő idős emberek számára is hasznos lenne az állatasszisztált terápia. Hosszútávú céljaink között szerepel a rendszeres állat asszisztált munka bevezetése az idős betegek hatékonyabb rehabilitációja végett. Célunk az állatasszisztált terápia a beszédrehabilitációban téma körbejárása, a kutatások eredményeinek ismertetése és némi jó gyakorlat bemutatása.

Elméleti keret

Az állatasszisztált intervenció meghatározása

Az állatasszisztált intervenciók egy olyan módszer, amelyben speciálisan kiképzett állatok (például kutyák, macskák, lovak vagy más állatok) segítenek a betegek fizikai, érzelmi, szociális és kognitív állapotának javításában². Az állatok olyan előnyöket nyújtanak a társas kapcsolatok, az érzékszervi tapasztalatok révén, és az értelmes időtöltés formájában, amelyeket a funkcionális változásokra irányuló mérések nem tudnak kimutatni, de a közérzetre vonatkozó önértékelő kérdőívek eredményeiben tetten érhető az AAK hatása.³

Az állatasszisztált intervenciókat a következőképpen csoportosíthatjuk⁴

Az állatasszisztált terápia (AAT, Animal Assisted Therapy) a fejlesztő eljárásba épül be, és annak eszközeit, módszereit használja, a sérült funkciókat fejlesztő feladatokkal, a kutya aktív vagy passzív bevonásával.

Állatasszisztált aktivitás/ foglalkozás (AAA, Animal Assisted Activity) az idősotthonokban, geriátriai klinikákon és hospice osztályokon jöhet szóba. Ennek keretében a kliensek fizikai kontaktusba kerülhetnek az állattal, de konkrét feladatokat nem végeztetünk velük. A rendszeres látogatások célja a szeretetet kapás és adás mellett, hogy a résztvevők kellemes és szórakoztató pillanatok részesei legyenek. Macskát, nyulat, tengerimalacot is lehet használni erre a célra.

Az állatasszisztált intervenciók harmadik formája az **Állatasszisztált oktatás/ pedagógia** (AAE Animal Assisted Education), melyet főként oktatási, osztálytermi környezetben lehet

¹ Pandey et al 2024

² Bert et al 2016

³ Orr et al. 2023, Mittly et al. 2024

⁴ Bert et al. 2016,

http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Allatasszisztalt_foglalkozasV2/63_munkaformk.html

hasznosítani, legyen szó tipikusan fejlődő vagy atipikusan fejlődő gyermekekről. A kutya, mint mozgatórugó, motivátorként van jelen a tanulási folyamat segítésére, színesítésére.

A beszédzavarokkal foglalkozó kutatások többsége négy kommunikációs rendellenességgel foglalkozik: Alzheimer-kór, autizmus spektrumzavar, szerzett agysérülés és traumás agysérülés, valamint afázia. Ezek közül az általunk ellátott területeket/ problémaköröket fogjuk ismertetni.

Módszerek

Szakirodalmi kutatás, feldolgozás. A témában legrelevánsabb szakirodalmak feldolgozására kerül sor. Szem előtt tartva a klinikánkon leggyakrabban előforduló kórképeket (neurológiai, cerebrovascularis és szerzett agysérülés, stroke- afázia, demencia)

Eredmények

Az AAT vagy az AAA a kórházi betegek számára kifejezetten hasznosnak és biztonságosnak tűnik a betegségek széles skáláján⁵. Több szisztematikus kutatás áttekintését követően arra jutottunk, hogy az állatasszisztált terápia jelentős mértékben javította a betegek szociális interakcióit, csökkentette a depresszió tüneteit, és hozzájárult a jobb életminőséghez⁶, illetve javította az idősek mentális egészségét, különösen azoknál, akik hosszútávon ápolási intézményekben élnek⁷.

A beszédterápia szempontjából releváns kutatási eredmények és munkaformák

a) Demencia és állatasszisztált intervenciók (AAT, AAA)

A legtöbb esetben a megküzdési módok javulásában, depresszió csökkenésében, az agitációs viselkedésmódok csökkenésében, a kommunikációs viselkedésben, kognitív funkciók (memóriát, koncentráció) javulásában láttak változást⁸.

b) Szerzett agysérülés (ABI) és állatasszisztált terápia (AAT)

Az állattal végzett terápia esetén nőtt a pozitív viselkedés és a vokalizáció. Az apátiás viselkedések száma csökkent. A verbális és nonverbális kommunikáció, valamint a kezelésbe

⁵ Bert et al 2016

⁶ Yakimickietal 2019, Babka et al 2021

⁷ Orr et al 2023

⁸ Antonucci et al 2022

bevonódás iránti motiváció és elégedettség növekedéséről számoltak be, miközben a reaktív megnyilvánulásai ritkábbá váltak⁹.

c) Afázia és állatasszisztált terápia

A kommunikációs zavarok területén (afázia) ez idáig nem sok kutatást végeztek a kutyák kezeléséhez hozzájáruló szerepét illetően. A legtöbb kutatás azt vizsgálta, hogy a hagyományos terápiához képest mennyire hatékony az állatokkal támogatott terápia. Az AAT-n a résztvevő páciensek mindegyike általában motiváltabb volt, csökkent a beszédre tett erőfeszítések mértéke, jobban élvezték a terápiás foglalkozásokat. Az ülések légköre könnyedebb és kevésbé stresszes, mint a hagyományos terápia során. Jelentős javulást értek el az afáziás személy beszédértési, az expresszív beszéd/kifejezési és szótalálási problémái terén.¹⁰

Hogyan segítheti az állatasszisztált terápia a rehabilitációt, beszédrehabilitációt?

A kutatások azt mutatják, hogy az állatasszisztált terápia egy hatékony, noninvazív módszer, amely sokféle előnyt nyújthat a különböző betegségekben szenvedő személyek számára: javítva életminőségüket és hozzájárulva a rehabilitációhoz, és a szociális kapcsolatok ápolásához is. A nyelvi és kommunikációs készségek befolyásolják az ADL¹¹ funkciókat, a személy elégedettségét és önbecsülését. Az AAA, AAK fejleszti a kommunikációs készségeket (nyelvi és beszéd/ expresszív és receptív, artikuláció, beszédmegértés), kognitív képességeket (gondolkodás, verbális emlékezet), az ingerfeldolgozó képességet, szenzorosan és motorosan ingerel, segíti az érzelmkifejezést, örömmélményt nyújt, mély emléknymokat hagy, motivál, aktivitásra ösztönöz. Ígéretes kiegészítő módszer lehet a beszédterápiában, különösen azoknál a betegeknél, akiknek nehézségeik vannak a kommunikációval, például afáziában szenvedők vagy más neurológiai rehabilitációra szoruló betegek esetében. Oldja a gátlásokat, mellyel segíti a beszéd kezdeményezését. Nőhet a személy kompetencia érzése. A kutya viselkedése jó alapot biztosít az utánzásos tanulásra. A kutyaterápiás kolléga a klinikánkon különböző jelzések adása mellett ugattatta a kutyát, vagy pacsit adott, megfordult, a kutya lefeküdt, de olyan is előfordult, hogy „szóképet olvasott” és azokat hajtotta végre. A nevetésre azt mondják, hogy gyógyít, ez mindenkire érvényes főleg az idős betegeinkre. A trükkökön való nevetés, vagy csak az állat apropóján a gazdával való beszélgetés önmagában is egy mentálhigiénés foglalkozásnak minősül.

⁹ Hediger et al 2019

¹⁰ Heideger et al 2020

¹¹ Activities of Daily Living: Önellátási képesség

Irodalom

Antonucci SM. Animal-Assisted Intervention in Speech-Language Pathology: Practical, Clinical, and Theoretical Considerations. *Semin Speech Lang*. 2022 Jan;43(1):1-7. doi: 10.1055/s-0041-1741555. Epub 2022 Feb 8. PMID: 35135018; PMCID: PMC10108850.

Babka JR, Lane KR, Johnson RA. Animal-Assisted Interventions for Dementia: A Systematic Review. *Res Gerontol Nurs*. 2021 Nov-Dec;14(6):317-324. doi: 10.3928/19404921-20210924-01. Epub 2021 Oct 4. PMID: 34605732.

Bert F, Gualano MR, Camussi E, Pieve G, Voglino G, Siliquini R. Animal assisted intervention: A systematic review of benefits and risks. *Eur J Integr Med*. 2016 Oct;8(5):695-706. doi: 10.1016/j.eujim.2016.05.005. Epub 2016 May 20. PMID: 32362955; PMCID: PMC7185850.

Hediger K, Boek F, Sachers J, Blankenburg U, Antonius-Kluger E, Rist B, Schauderk M, Staudt M, Kluger G. Dog-Assisted Therapy in Neurorehabilitation of Children with Severe Neurological Impairment: An Explorative Study. *Neuropediatrics*. 2020 Aug;51(4):267-274. doi: 10.1055/s-0040-1708545. Epub 2020 Mar 16. PMID: 32176927.

Hediger, K., Thommen, S., Wagner, C. et al. Effects of animal-assisted therapy on social behaviour in patients with acquired brain injury: a randomised controlled trial. *Sci Rep* 9, 5831 (2019). <https://doi.org/10.1038/s41598-019-42280-0>

Orr N, Abbott R, Bethel A, Paviour S, Whear R, Garside R, Coon JT. What are the effects of animals on the health and wellbeing of residents in care homes? A systematic review of the qualitative and quantitative evidence. *BMC Geriatr*. 2023 Mar 25;23(1):170. doi: 10.1186/s12877-023-03834-0. PMID: 36964508; PMCID: PMC10038779.

Pandey RP, Himanshu, Gunjan, Mukherjee R, Chang CM. The Role of Animal Assisted Therapy in Enhancing Patients' Well-Being: Systematic Study of the Qualitative and Quantitative Evidence *JMIRx Med* 2024;5:e51787 doi: 10.2196/51787 PMID: 38606668 PMCID: 10986847

Yakimicki ML, Edwards NE, Richards E, Beck AM. Animal-Assisted Intervention and Dementia: A Systematic Review. *Clin Nurs Res*. 2019 Jan;28(1):9-29. doi: 10.1177/1054773818756987. Epub 2018 Feb 14. PMID: 29441797.

Mittly V, Fáy V, Dankovics N, Pál V, Purebl G. The role of dog therapy in clinical recovery and improving quality of life: a randomized, controlled trial. *BMC Complement Med Ther*.

2024 Jun 12;24(1):229. doi: 10.1186/s12906-024-04538-7. PMID: 38867254; PMCID: PMC11167866.

Internetes forrás

http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Allatasszisztalt_foglalkozasV2/63_munkaformk.html